

GAIÁS,
CIDADE DA
CULTURA

dL,
G
22

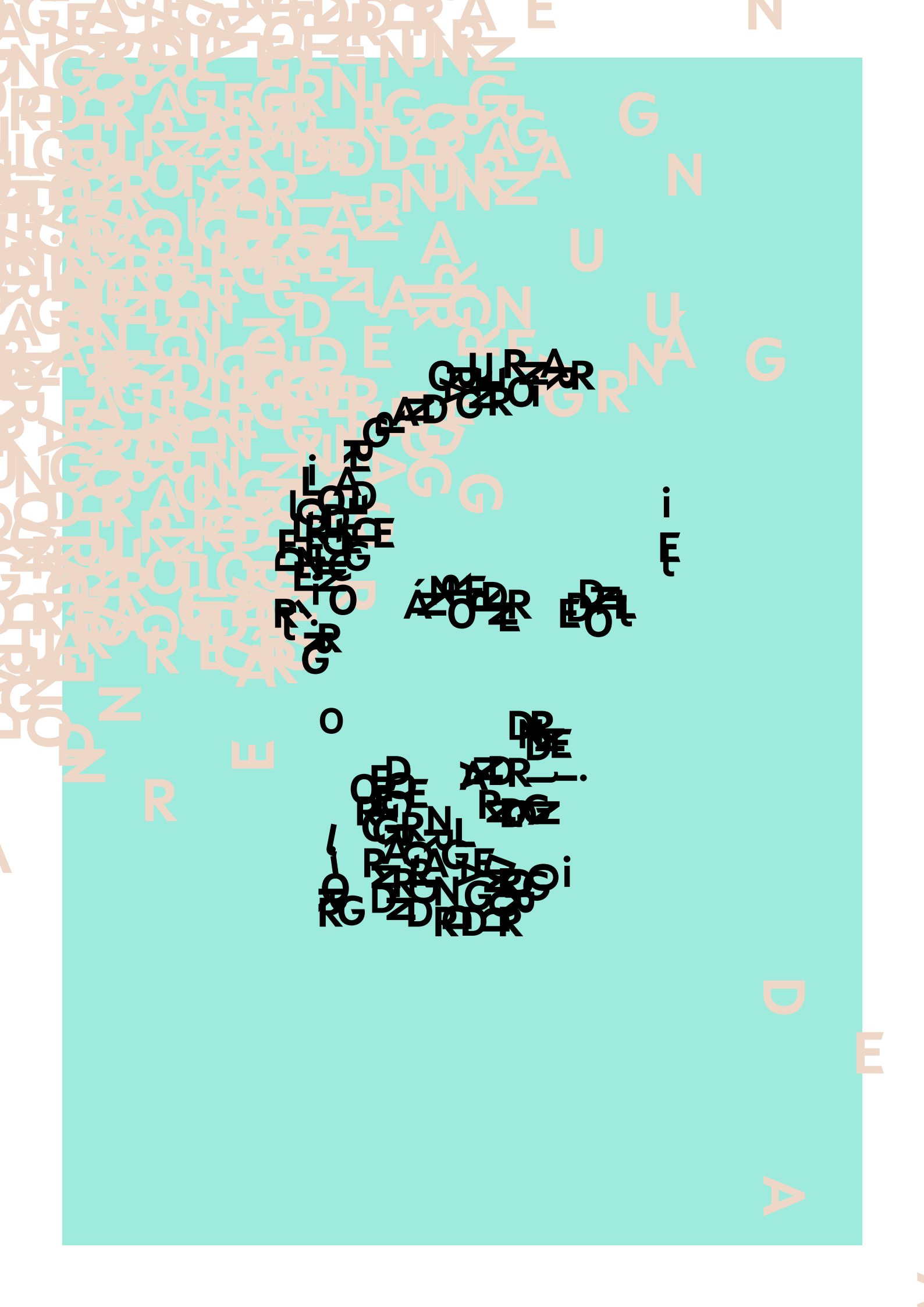
DÍA DAS
LETRAS
GALEGAS
2022

RELECTURAS
**FLOREN
CIO
DELGA
DO
GURRÍA
RÁN**

17 MAIO 2022
cidadedacultura.gal

XUNTA
DE GALICIA

Bebedeira.....	5
Cosusa das serras.....	7
A cadea.....	8
Romanzo do cabaleiro ourizo.....	9
Falan castelán.....	11
Galicia Infinda.....	14
Hai sede na Nova Galicia.....	16
Nouturnio da noiva "Jarocha".....	18
Unha galega en París.....	20
Alexandre Bóveda.....	21
Os lobos da xente.....	22
O Souto morto.....	24
Inverno no monte.....	26
Muiñada.....	28
Aí vén o maio.....	31
O Casoiro.....	33
Ruada.....	35
Himno ao viño.....	37
O Galego.....	39
O Viaxeiro.....	40

BEBEDEIRA

Teu cabelo é viño branco,
os teus beizos viño tinto,
os teus ollos augardente...
quixera beberte a bicos!

De dourado viño, a lúa,
era unha cunca moi chea,
o vento, a soprar, chimpouna,
e lixouse o azul do ceo
coas pingotas das estrelas.

Vou gateñar ata enriba
e beber, pinguiña a pinga.

No caderno do camiño.
aprender quero a escribir:
un palote,
un ese,
outro ese....

a facer eses e a rir
que teño de mestre
viño!

Todas as casas do pobo
xogan ás escondedelas,
eu ando por apillalas...
ai de min, que non dou con elas!
As árbores xogan á roda;

o leste xoga coa chuvia...
Eu? A medir, a medir
cen mil vegadas a rúa:
unha,
 dúas

catro varas...
saíu mal a medición,
ai malos raios a partan!

Dous equipos de rabudos
xogan co mundo ao balón,

chutan,
 corren,
 driblan,
 centran...

Ai malpocados de nós!

Alirón,
o viño da miña adega
será sempre campión!

COUSAS DAS SERRAS

Con arruada refrega a "Lastra"
o ventre das súas ladeiras,
ten unha enchente de inverno
e ceiba arrotos de brétema.

"Montouto", vello petrucio,
ten un proído dos diaños,
róenlle as bridas as cabras
cal se fosen carrachos.

Aos espantallos das nubes
"Pía o Paxaro" sen medo,
peteira os grans das estrelas
entre as searas do ceo.

A testa de "Manzaneda"
fuma o tabaco das bouzas,
e ata o ceo bota chamás
e fume pola cachopa.

A pena "Trevinca" tense
por mellor moza cás outras
e faille tolos acenos
de burla ás montañas todas.

A serra do "Eixe", que ve
de lonxe aqueles acenos,
un desafío lle manda
polo correo do vento.

A CADEA

As penas gardas civís,
ao río Sil lévano preso.

Seica din, que aló no monte,
zugoulle o sangue aos regueiros;
forzou doncelas fontes;
e roubou o ouro das serras
para gastalo no mar
no cabaret da sereas.
Deron parte del os lobos
cando ía fuxir a Cuba,
e inda, que en Montefurado
meteuse no monte, a lúa
descubriuno e déronlle o alto.

Do muiño nunha touta,
a gaiola dos regatos,
terá, por vida, cadea
e mais traballos forzados

ROMANZO DO CABALEIRO OURIZO

O ourizo, señor feudal
do pazo dos castiñeiros,
aínda que llo dea a cara
non é de forza e coitelo.
Fillo dunha loura dona
e dun baril cabaleiro
armado de verdes armas
aos nacer foi mol e tenro,
que a súa nai, toda bondade
que morreu en arrecendo
de santa, deixoulle ao fillo
a súa bondade en herdo;
despois da loita da vida
veu a darlle duro aspecto,
mais, aínda que o seu carácter
figure ser áspero e fero
anda a gardar un tesouro
de nobreza, aló no peito.
Do souto no señorío
non hai rendas, nin laudemios,
nin dereitos de pernada,
nin outra clase de dereitos,
no señorío do souto,
onde o ourizo ten os servos,
todo é paz e liberdade,
ledicia e contentamento.
Aínda que rendas non cobre,
no outono de ouro vén cheo
o seu verdecente pazo
o ourizo, bo cabaleiro.
e cando olla tal tesouro

o ourizo, que xa vai vello,
sorrí, e ao sorrir mostra
a nobreza do seu peito,
espallando ouro e bondades
entre os seus ditosos servos.

FALAN CASTELÁN

O vello cacique
-quen me o quer mercar?,
que dende o seu pazo
amola ao paisán,
fala castelán.

O repartimento
Das utilidás,
Tamén ven escrito
Todo en castelán.

O crego da aldea,
do inferno a berrar
Para meterlle medo
ao pobre aldeán,
fala castelán.

Dille que condena
se fai tal ou cal,
fálalle do demo,
todo en castelán.

O señoritiño
da vila de Tal,
con vento na testa,
sen calos na man,
fala castelán.

Como é cousa "fina"
o alleo falar,
di cen mil parvadas,
todo en castelán.

Certo maragato
rico por roubar,
que veu a Galiza
vendendo azafrán,
fala castelán.

El, que chegou fraco
e que está a estoupar,
fixo os seus choíños,
todo en castelán.

Aquel rapaz listo,
que anda a predicar
en todos os mitins
por mor de medrar,
fala en castelán.

Di que aos que gobernan
hai que se achegar,
de chaqueta troca,
todo en castelán.

Mozo falanxista,
mestura infernal
de todo é borreiro,
fala en castelán.

Soñando coa mouroa
Hespaña (España) imperial,
canta a Torquemada,
todo en castelán.

Quere enguedellarte
calquera lacazán?
Pois cando ao xulgado
te vai demandar,
fala en castelán.

Ata o mandamento
que manda embargar,
tamén vén escrito
todo en castelán.

Ouh lingua de Cervantes,
de Lope e de Quevedo!;
Ouh fala de Castelá,
nai de conqueridores!;
Ouh idioma sublime!
Ouh castelán sonoro!...
O que é, na nosa Terra
tes bos embaixadores!

GALICIA INFINDA

Galicia é infinda!
Nosa Galicia é máis que toda a Terra.
Non é xa o cativo currunchiño
que din escolas vellas.
Cómprenos desbotar antigos erros
fillos de mente estreita:
Galicia é infinda!

Bela estrada de ensoños
con macadán de estrelas,
a Vía Láctea é camiño
que leva a Compostela,
hoxe e outrora faro,
á cidade ecuménica
que alumeou, na Europa,
trebas da Edade Meia.

Polo mundo espallados
van os netos dos celtas.
Dende a austral Buenos Aires
á parroquia labrega;
do New York buligante
ás indianas ribeiras:
da pelica de touro
ata a China de lenda...
Dende o berce sabido
á final cova incerta:
os bosques do Amazonas,
carpaceiras brañegas,
do Courel as searas,

cais da beira do Sena,
de Hong-Kong as baiucas
as viñas valdeorresas,
coqueirás das Antillas
augas bacalloeiras...
Agros, mares e montes,
vilas, cidades, cities, towns, aldeias,
os recantos do Mundo...
Todo é terra galega!
Galicia é infinda!

Noso meirande río non é o Miño,
galán a namorar moza ribeira,
nin o Sil, gabancioso do seu ouro
e do seu belo enfeite de cepeiras.
O Gulf Stream é o noso río meirande:
río que rega as xirxilantes veigas
e os carreiros de espuma
que ás sereias gorentan;
o dos riscos de choiva,
garimoso de néboas,
que anda a apalparlle os peitos ás montañas
para folgarse con elas
e, afoutado, cobrilas,
para ser pai de regueiros e fontenlas.
Galicia é infinda!

Nosa Galicia é máis que toda a Terra.
Galicia só limita coa Saudade, elástica fronteira
que serve para o tempo e para o espacio
-onde un galego está, atópase ela—,
mais que ninguén atravesala pode
inda que leve nos papés: Poeta.

HAI SEDE NA NOVA GALICIA

Sede nos ermos outeiros
e nas poeirentas chairas,
nos arpados nopaleiros,
sede nas enxóitas airas.

Nas lagoas enlamadas
de arneiro xabre cinguidas.
Sede nas irtas valgadas.
Sede nas terras espidas.

Sede nas mortas aldeias,
nas congostras, nos carreiros
e nas queimantes areias
dos escoados regueiros.

Nas árbores desfolladas
que erguen, en mudo queixume,
súas ponlas estordegadas,
fogueiras a arder sen lume.

Sede o coioite ouveante,
sede a cobra pezoñenta
de axóuxere alporizante
e sede a iguana cincenta.

Os carneiros tosquiados,
o armentío famento,
os pegureiros coitados...
Sede, universal tormento!:

Da teixa, enrugada terra,
do azul, decote a brilar,
do vento ardente que berra,
da natureza a esligar!

Os remuíños inxentes
-como brasfemias ou pregos-,
cara os ceos incrementos
ruben, nun pulo, dos regos.

Sede en min nunca amatada,
sede en min xamais dormida,
da verde Terra arelada,
a das choivas benquerida.

NOUTURNIO DA NOIVA "JAROCHA"

SON VERACRUZANO

Ai que sin, que sin, que sin!
Ai que non, que non, que non!
O mar arrola as estrelas...
Ledo rolar de danzóns!

Teño unha noiva "jarocho":
cor, mel e arume de mangos,
rítmico van de boleros,
quente paixón de huapango.

Teño unha noiva "jarocho":
risos salgados de mar,
feros ciumes de corrido,
mourenza de señerdás.

Ai que non, que non, que non!
Ai que sin, que sin, que sin!

Ai a canela das coxas!
Ai os peitos de alelí!

Sagro viño de luar
en cálices de magnolia,
as maracas do recendo
tanxen en son de herbaboa.

Ando a esmoer meu degoiro...
-o chicle acouga inquedanzas-.

Na mouroa noite do aneio
os vagalumes da espranza.

Ai que non, que non, que non!
Ai que sin, que sin, que sin!
Quen puxera ron de bicos
no ananás do teu sorrir!

Doce rir da milgranada,
engado do amor e o vento.
Bebedeira de falsetes
a ferver nos tolos peitos.

Tépido corpo de sombra
de craridades espido.
Tremer de estrelas e frores
nunha cópula de ritmos.

Ai que sin, que sin, que sin!
Ai que non, que non, que non!
Son, os meus brazos, vencello...
Seu van é feixe de sons!

UNHA GALEGA EN PARÍS

A mociña galega, que chegou a París
en longa "promenade" da aldeia do boulevard,
garda, baixo da tona do seu francés pavelo,
todo o espírito da Terra, todo o celme aldeán.

Seu mundo de arestora é tamén verdecente,
con xente branca e loura e só de estraña lingua,
mais, para sentirse a xeito e vivir súas lembranzas,
ouvir, lle cómpre, a gaita na feira da Bastilla.

Inda que, engaiolada de París polo engado,
pode ter "randevús" na porta do "metró",
pode troular nas rúas o catorce de xullo,
da señardade, a espiña, leva no corazón.

A galega, en París, baila o valse "museta",
na "gangueta" rebulda, se "amusa" ao "Luná-Park".
e un "copén" do "cartier", "garsón de pharmasí",
nos seráns de "conxé" a leva "sinema".

Mais de noite, na "chambre", ten "rêves" do seu pobo

-os eidos non esquece, ni o cheiro das mazáns –
e pensa no mociño, e dálle ao derradeiro
"tangó" de Tino Rossi, recendos de alalá.

ALEXANDRE BÓVEDA

Acesa lus dun malogrado abrente,
cincio mestre, de cincia mocidade,
siso, pulo, paixón, saber, bondade,
corazón xeneroso, limpa mente.

Varudo paladín na loita urxente
-viñera o tempo da maturidade-,

man na fouce, segache a nosa herdade,
á chamada dos bardos, obedente.

A túa vida foi curta e non puidiches
cumprir, daqueles, o mandado enteiro,
mais, ao dar o teu sangue, ti soupeches,

mártir e loitador, trunfar da morte
e conquistar o posto de guieiro
da Galiza inmortal, en festa e forte.

OS LOBOS DA XENTE

De novo, os lobos da xente
andan ceibes pola terra:
searas do chan brañego,
verdes agros da ribeira,
a beiramar de feitizo
-Galiza, Galiza inteira-
das rixas patas dos lobos
senten, no chan, a mancela.
Coitados vellos petrucios!,
coitadas naiciñas vellas!,
coitados orfos cativos!,
coitadas mozas sinxelas!,
coitado pobo galego!,
coitada xente da aldeia...!
Ouh, coitada nai Galiza!
coitada, coitada Terra!
Anda a xurrar o teu sangue
e tes a carne maltreita
e o corazón tes ferido
polo dentamio das feras!
Má fada a que che botaron,
pois murchouse a túa colleita
e a morte fai, nos teus fillos,
seitura de xente esgrevia!

O abrente de liberdade
afogou na sombra mesta
e non cantan os malvises
nas, outrora, ricas leiras
e os alalás xa calaron

nas, outrora, gorxas ledas
e os aturuxos non ruben
polas enfestas ladeiras...
E só debulla a curuxa
súa ladaíña con teima
e soio o sapo asubía
agachado na lameira
e só o moucho anda a levar
conta de dores e penas.

De novo os lobos da xente
andan ceibes pola Terra,
pero agora son máis feros,
teñen a entraña máis preta
e máis cubiza de sangue
que os lobos da antiga lenda.
Vén a centos, en falanxes,
como unha covarde grea;
mártires da nobre causa,
xentes de conciencia ergueita,
can, feridos pola morte
que dan as bocas sanguentas.

De novo os lobos da xente
corren ceibes pola Terra:
Frorazón de sangue nobre
é o ronsel da súa carreira!

O SOUTO MORTO

Santa compañía
dos castiñeiros.

Do mal cativo
todos morreron:
Corpos retortos
como xemendo.
Tácita queixa
dos toros vellos.
Verde gafura
de brións e fentos,
no cerne podre
dos castiñeiros.
Pranto de follas
e guizos secos.
Polas espidas.
Infindo inverno...
Santa Compañía
dos castiñeiros.

A gris mortalla do mole tamo,
que ten piedade das carachochas,
anda a embrullalas, con agarimo,
para acubillalas da fría choiva.
Dos suicidas
semella o inferno.

Estordegados,
no derradeiro
pulo da morte,
erguen ao ceo

as irtas gallas
con desespero.
Mecos sinistros,
a poren medo,
vestindo panos
de neboeiro,
nas arrepiantes
seráns do inverno.
Fato de mortos,
de cote ergueitos
(fera pauliña
dun bruxo antergo)
na agarda inútil
do seu enterro.
¡Tráxico sino
dos castiñeiros!
Dos suicidas
semella o inferno.

Santa Compañía dos castiñeiros,
que prega, inmóbil, á natureza
trocar-se enteira en humus fecundo,
voltar axiña ao seo da terra.

INVERNO MONTE

A esgrevia e irta montaña
mostra os poutazos do tempo
en fondas rabuñadelas
nas que corren os regueiros.

A auga, escumante,
entre as penas chouta,
das fondas feridas
é sangue que escoa.

Os bidueiros, espidos
pola fera man do inverno,
coma linguas da montaña
carpen a súa dor ao vento.

Do rañado monte
Os regueiros calla,
e atalla a sangueira,
a fría xeadá.

Deita o seu pano de neves
por enriba dos cavorcos,
para acochar as feridas
do monte, o ceo bretemoso.

Por fuxir da neve,
tremendo co frío
o vento ás carpazas,
pídelle agarimo.

Vente, ventinho do norte,
vente, ventinho norteiro
a cantarme, nos ouvidos,
a canción do frío inverno;
tráeme lembranzas dos montes,
de branca neve cubertos;
de parte da branca neve
ven darme xeadado beixo,
que máis quero aterecer
ao contacto dos teus beizos
que sentir os agarimos
de ventos moles e tépedos;
das árbores que apouvigas,
por facerte cos brinquedos
de amarelas follas murchas,
trae a min o bruar fero;
tráeme os laios musicais
das xestas e dos piñeiros,
pois quero ouvir, da montaña
o baril belo concerto;
quero trocar a moleza
e dozura do bo tempo,
polos ásperos aloumiños
do varudo e forte inverno;
quero que rente a min chegues
cantando o canto guerreiro
do norte, e que cheo de azos,
mates o canto meigo
do brando sur, teu inimigo;
quero verte de min preto;
quero ese teu bruar rouco
non o carpir silandeiro
e feminino das bris
maina cal choro de neno.
E pois non quero tenruras
e túa amizade quero:
vente, ventinho do norte,
vente, ventinho norteiro,
vente, ventinho do norte,
serás o meu compañeiro.

MUIÑADA

O sol, baril muiñeiro
pingotas de choiva moe
o arco da vella peneira
fariña de sete cores.

Os brancos foles das nubes,
a lombos das serras, van
cara o muíño do ceo
para moer o seu gran.

A señora lúa,
branca muiñeira,
que anda noutra banda
coas mozas estrelas,

ao chegar a noite
de tornar se lembra
porque ten gandaina
e non quer perdela.

Os ventos, mozos de pobo,
polos agros a cantar,
terán de rubir ao ceo
pola noite a rebuldar.

O sol muiñeiro,
de pan un anaco,
que moeu de día,
farto de traballo
ao van do poñente
vai asubiando,
mata o candeló,
e fica deitado.

Ao ver o muíño a escuras
ruben os ventos a présa,
xunto á muiñeira lúa,
e xunto as mozas estrelas.

A señora lúa,
chiscándolles os ollos
ás mozas estrelas
aos ventiños mozos,
arranxa as parellas,
cada un ao seu choio,
e, co máis varudo,
ponlle ao sol os cornos

A paroleira anduriña
anda a falar polo baixo
coa bris, vella contequeira
que marmura entre os carballos.

“Unha noite no muíño
moitos din que non é ren,
mais, sabendo aprobeitala,
nela moese moito e ben”
O Reiseñor

Reiseñor meigo que no agro florido
Arrolas cantando ao serán durmido
Ouh doce trobeiro!

Reiseñor meigo que no agro vizoso
Arrolas cantando ao serán fermoso
Ouh doce trobeiro!

Arrolas cantando ao serán durmido
Que escoita a cantiga do son esvaído
Ouh doce trobeiro!

Arrolas cantando ao serán fermoso
Que ouve o feitizo do son agarimoso
Ouh doce trobeiro!
Aí vén o maio

AÍ VÉN O MAIO

Aí vén o Maio pola porta do xardín,
aí vén o Maio de enterrar ao pai Abril.
(O Maio garrido cansiño de chorar,
Enxugou o seu pranto con panos de luar).

Aí vén o Maio pola porta da campía,
aí vén o Maio, galán da cotovía.
(O Maio garrido tiña un cambal brunedo
o sol esfarrapoullo cos seus dourados dedos).

Aí vén o Maio pola porta da devesa,
aí vén o Maio cos seus brincos de cereixas.
(O Maio garrido anda a beber os ventos
pola terra, rapaza de doces arrecendos).

Aí vén o Maio pola porta do soutelo
aí vén o Maio co seu colete amarelo.
(O Maio garrido, nos intres de vagar,
co mestre rousinol aprende a cantar)

Aí vén o Maio pola porta do valado,
aí vén o Maio co seu traxiño branco.
(O Maio garrido, para saudar o verán,
pon luvas de etiqueta con flores de San Xoán)

Aí vén o Maio. Ábrelle as portas, moza,
que trae, por gorentarte, caraveis e rosas!

Alí vén o Maio,
Maíño, Maiolo;
na verde camisa
botóns de amorodos;
monteira florida,
a roupa das festas;
e un caraveliño
por riba da orella;
peites de silveiras
peitéanlle o cabelo
anda a namorar
coma un mozo cedo.

O CASOIRO

Casou don Godello
con dona Mencía
e van pór a casa
polo "Val das Viñas".

Daquela xuntanza,
foron de padriños
a rica Viúra
e o rico Caíño.

Houbo baile e foi
a mellor parella
mozo Merenzao
e a Mociña Fresca.

A nena Garnacha
púxose vermella,
porque, o Brancellao,
fíxolle unha festa.

Con esa nena tola
que din Viciveira
"Jerez", o andaluz,
foi de brincadeira.

E a nai da rapaza
-a María Ordoña-
polo Viñaredo
andaba chorosa.

.....

Fillo da Mencía e máis do Godello,
un neno varudo,
ledo e rebuldeiro
(dos que din as xentes:
"arde nun candieiro"),
naceu, polo Cristo,
no mes de setembro

RUADA

O ventinho namorouse
da rosa dunha roseira.
negoulle a roseira a rosa
e o vento fuxiu con ela.

O merlo, no amencer,
anda a cantar
-Ai ruíña,
Acadou galán vento
branca rosiña.

Por namorarse o ventinho
da rosiña da roseira,
deixou outra noiva (a póla
dun piñeiro) dando queixas.

Láíase o arume da póla
E anda a cantar.
-Ai ruada,
Ladra foi do meu vento
rosiña branca!

A roseira está a chorar;
o piñeiro está a carpir;
a rosiña e máis o vento
van lonxe, no seu fuxir.

O trobeiro reiseñor
Anda a cantar.

-Ai ruíña,
ten amores co vento
branca rosiña.

Máis cando se farte o vento
do amor da rosiña branca,
deixaraa nun camiño,
toda murcha e esfollada.

Daquela, a vella roseira,
ha de cantar.

-Ai ruada,
Non máis fíes do vento
rosiña branca

HIMNO AO VIÑO

Gloria a Deus!
Louvanzas a El Señor,
que, en col da probe terra,
esta beizón botou
do viño das cepeiras!
¡Gloria a Deus!
¡Louvanzas a El Señor!

Por nos redimir
Cristo o sangue deitou
aquel sangue
mouro acio o aparellou;
na vendima
[nova e leda paixón]
o acio mouro fará de redentor
para as penas desbotar
para nos redimir da dor.

A navalla, cal Xuncras;
bico frío lle dará,
xudeus vendimaregos
terano de apreixar;
baixo os pés dun saión
o sangue deitará;
na campa da adega
terano de enterrar:
e ledó resurrexit
na mostada terá.

Na cunca, probe cáliz
hase de comungar
para limparnos de xenreiras,
para de dores nos ceibar,
para esquecer falcatruadas,
para o corazón aledar.

O acio mouro
sufriu fera paixón
Gloria a Deus!
Louvanzas a El-Señor!

Inimigo das tristuras
e pai das risas
amolece os traballos
da nosa vida;
fai falar aos calados,
nobre ao cativo.
Se hai medo dá carraxe,
fogo se hai frío.
El escorrenta aos demos;
el quita o mal de ollo;
el faille a figa ás meigas;
el resucita os mortos;
el dá forzas
para camiñar polo mundo;
onde el rexa
non hai choros nin loitos

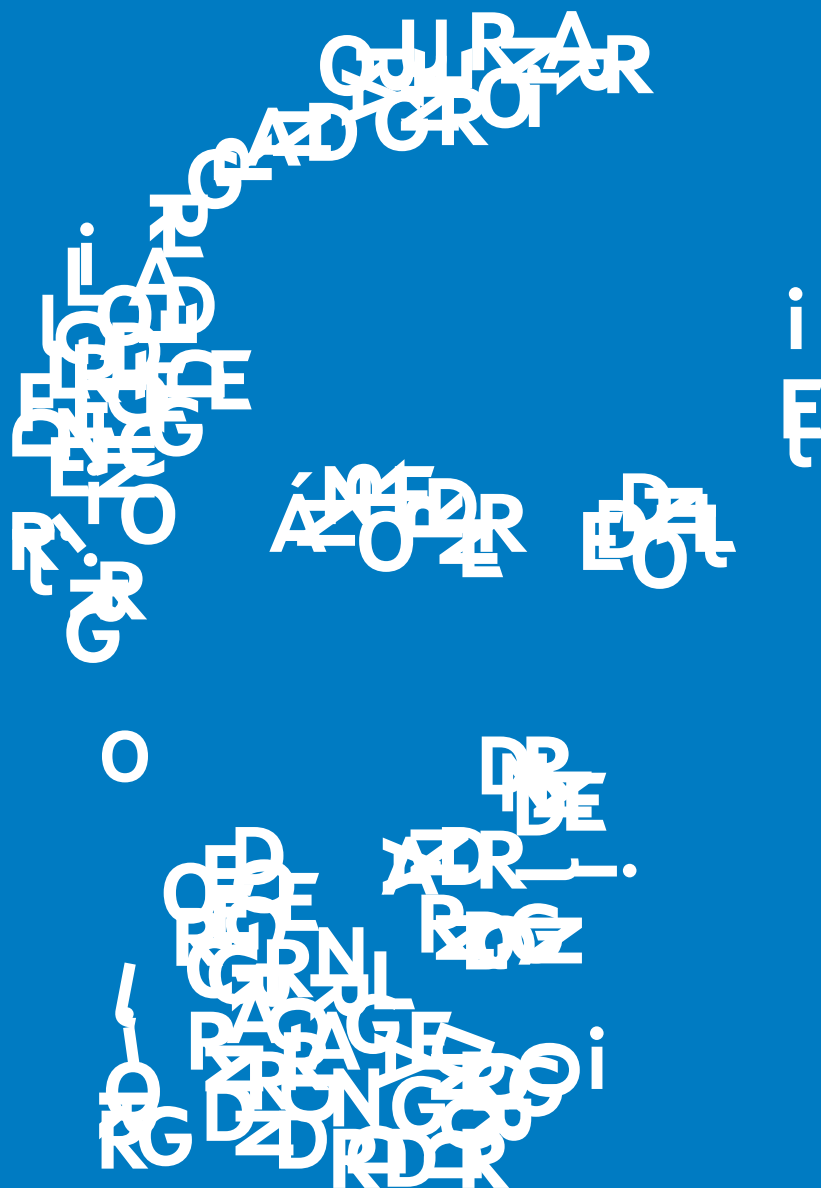
Gloria a Deus!
Louvanzas a El Señor

O GALEGO

O galego é un home que envexa aos macacos,
o galego é un cisne que quere ser pato,
o galego é unha aguia, que imita aos morcegos
para minimizarse, sendo sobranceiro.
Tendo fala de prócer, tatexa en castrapo;
de egrexia liñaxe, anda a ser criado;
era circio e rexo, hoxe é brando, é mol,
doente de abulia, desleixo e langor.
O seu non reclama, aínda deixa agora
que a reo o gobernen as xentes de fóra;
non ten nunca arelas de ser, do seu, dono,
sempre mergullado nun sono sen soños.
Ignora que cómpre non ser "miñaxoia",
pois a liberdade non a dan de esmola!

O VIAXEIRO

Novo Odiseo, a vida paso en xeira
por mel para cinco bocas de papoula.
Miña dona, Pnélope crioula,
fica a tecer, decote, a súa angueira.
E vou sen inquedanza viaxeira,
pois xa teño nas sens lixos de foula,
co enxeio de voltar, criancil troula
é, para min, ataxenta ventureira.
Camiño con disfrace de extroverso,
como calquera comercial axente,
a visitar galenos e farmacias.
E namentres en min xermola un verso
vou, para fóra, a nadar coa corrente
e ata a rir chego do seareiro as gracias!

Xacobeo
21-22

XUNTA
DE GALICIA